

بازی‌های المپیک یا المپیاد ورزشی

به جشنواره ورزشی‌ای گفته می‌شود که به عقیده باستان‌شناسان و تاریخ‌نویسان در یونان باستان به انجام می‌رسیده، و در اواخر قرن ۱۹ میلادی از نو احیا شد. در دوره باستان جشن‌ها در ابتدا جنبه مذهبی داشته و برای ادای احترام به زئوس (پادشاه خدایان یونان) در صحن مربوط به او در المپیا برگزار می‌شد. در یونان باستان شرکت کنندگان متشکل از مردانی که ثروت و وقت کافی داشتند که به تمرین ورزشی بپردازند بودند. پس از احیا مسابقات در دوران مدرن، تا دهه هفتاد قرن بیستم میلادی شرکت کنندگان حتماً می‌بایست ورزشکاران غیر حرفه‌ای می‌بودند؛ ولی در طی دهه هشتاد قرن بیستم، درها به روی ورزشکاران حرفه‌ای هم باز شد. بعد از گذشت سال‌ها از احیا شدن، المپیک تبدیل به معتبرترین و بزرگترین رویداد ورزشی در سراسر جهان شد. امروزه بسیاری از ورزشکاران آرزوی شرکت و مدال آوردن در المپیک را دارند.

کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) یک نهاد بین‌المللی است که مسئولیت اجرای المپیک را دارد و در ۲۳ ژوئن ۱۸۹۴ ایجاد شد و اکنون فعالیت‌های کمیته ملی المپیک ۲۰۵ کشور زیر نظر این کمیته است.

بازیهای المپیک: در ابتدا یک جشن مذهبی بود که برای ادای احترام به زئوس (پادشاه خدایان یونان) در صحن مربوط به او برگزار می‌شد. این مسابقات هر چهار سال یک بار و از سال ۷۷۶ قبل از میلاد در المپیا که محل صحن زئوس بود برگزار می‌شد. مسابقات در ابتدا تنها شامل «مسابقه دو» بود، ولی بعدها کشتی، بوکس و پرش به آن اضافه شد. شرکت کنندگان متشکل از افرادی بودند که ثروت و وقت کافی داشتند که به تمرین ورزشی بپردازند. افراد در این مسابقات به صورت شخصی شرکت می‌کردند و نه به عنوان نمایندگان از شهر یا ناحیه‌ای خاص. تمرکز اصلی این مسابقات بر روی ویژگی‌های مردانه مانند قدرت و ورزیدگی که فرهنگ یونانی آن زمان ارج می‌نهاد پایه‌گذاری شده بود. جشن‌های «المپیا» ادامه

داشت تا سال ۳۹۴ که امپراتور روم آن را تعطیل کرد. این تعطیلی طولانی سبب ویرانی «المپیا» و نیایشگاه «ژئوس» نماد قدرت و پهلوانی گردید

احیا مجدد در دوران مدرن

یک باستان‌شناس آلمانی به نام «کورتیوس» در دل تپه‌های خاموش «المپیا» به کاوش پرداخت، و آثار شگفتی را کشف کرد. فکر احیای این بازی‌ها قوت گرفت و با هزاران دشواری، مردی شریف، انسان دوست و دانشمند بنام «پیر بارون دوکوبرتن» فرانسوی به کمک دوستان خود در سال ۱۸۸۹ در پاریس همایشی تشکیل داد و اساس بازی‌های جدید المپیک را پی نهاد.

بازی‌های المپیک با الهام از این نام و این دوره‌های قهرمانی بوجود آمد. رسماً از سال ۱۸۹۶ بود که درآتن انجام گرفت و پس از آن هر چهارسال یک بار در نقاط مختلف جهان انجام گرفته‌است؛ و فقط سه دوره به دلیل جنگ جهانی اول و جنگ جهانی دوم انجام نپذیرفت

قدرت و پهلوانی گردید

عضویت

در حال حاضر ۲۰۳ کشور در رقابت‌های المپیک شرکت می‌کنند. این رقم از ۱۹۳ کشوری که سازمان ملل متحد به رسمیت شناخته بیشتر است. کمیته بین‌المللی المپیک بر خلاف دیگر سازمان‌های بین‌المللی به کشورهایی که دارای استقلال سیاسی نیستند نیز اجازه شرکت در رقابت‌های المپیک را می‌دهد.

موارد مهم و مداخل در المپیک

سیاست

سیاست نیز در چند مورد در بازی‌های المپیک اختلال ایجاد کرد که اولین آن‌ها در بازی‌های المپیک تابستانی ۱۹۳۶ در برلین رخ داد. حزب نازی آلمان از این بازی‌ها به عنوان حربه‌ای تبلیغاتی استفاده کرد. در این بازی‌ها لو زلانگ با کمکی که به جسی اونز (دونده و پرنده سیاه پوست) در مسابقه پرش طول کرد، باعث شد او اول شود و خود در جایگاه دوم ایستاد و بدین گونه روح ورزشکاری را در بازی‌های المپیک به نمایش گذاشت. جسی اونز در این مسابقات بر خلاف تصورات رایج در مورد برتری نژاد سفید، که به ویژه از سوی ناسیونال سوسیالیست‌های آلمانی مطرح شد، با کسب ۴ مدال طلا یکی از نقاط اوج ورزش سیاهان و جنبش ضد تبعیض نژادی را رقم زد.

تحریم

به دلیل سرکوبی شورش مجارستانی‌ها توسط پیمان ورشو کشورهای هلند، اسپانیا، سوئیس المپیک ملبورن ۱۹۵۶ را تحریم کردند. کشورهای کامبوج، مصر، عراق و لبنان نیز به دلیل بحران کانال سوئز این بازی‌ها را تحریم کردند.

در سال ۱۹۷۶، به دلیل فشارهایی که از سوی جمهوری خلق چین اعمال شد، کانادا به تیم اعزامی از جمهوری چین (تایوان) اعلام کرد که این تیم نمی‌تواند تحت نام «جمهوری چین» در المپیک تابستانی مونترال بازی کند، با این حال توافق شد که تایوان از پرچم و سرود ملی جمهوری خلق چین استفاده کند. تایوان مخالفت کرد و تا المپیک لس‌آنجلس در سال ۱۹۸۴ در این بازی‌ها حضور نیافت، تا اینکه بار دیگر با نام «چین تایپه» و با پرچم مخصوص خود بازگشت.

داروهای نیروزا

یکی از مهم‌ترین مشکلات پیش روی المپیک (و بطور کلی رقابت‌های ورزشی بین‌المللی)، استفاده از داروهای نیروزا است. ولین و آخرین مورد مرگ در اثر استفاده از داروهای نیروزا در المپیک، در سال ۱۹۶۰ رخ داد. در میدان دوچرخه‌سواری رم، کنت انه‌مارک دانمارکی از دوچرخه‌اش به زمین خورد و پس از آن فوت کرد. بررسی پزشکی قانونی نشان داد که مرگ وی در اثر استفاده از امفتامین بوده‌است. در اواسط دهه ۶۰، فدراسیون‌های ورزشی استفاده از داروهای نیروزا را منع کردند و در سال ۱۹۶۷، کمیته بین‌المللی المپیک نیز همین رویه را دنبال کرد.

در اواخر دهه نود، کمیته بین‌المللی المپیک در حرکتی سازمان‌یافته‌تر علیه دوپینگ دست به اقدام زد که این حرکت به تشکیل آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ در سال ۱۹۹۹ منجر شد. در المپیک تابستانی اخیر در سال ۲۰۰۰ و المپیک زمستانی ۲۰۰۲، معلوم شد که این نبرد هنوز پایان نیافته‌است چراکه بسیاری از مدال‌آوران رشته‌های وزنه‌برداری و اسکی میدانی، به دلیل استفاده از داروهای نیروزا رد صلاحیت شدند.

اخیراً، در المپیک زمستانی ۲۰۰۶، تنها یک ورزشکار در آزمایش دوپینگ مردود شد و مدالش لغو شد. در تنها مورد دیگر، سطح هموگلوبین ۱۲ نفر دیگر بالا تشخیص داده شد و جریمه آن یک تعلیق ۵ روزه به دلیل ملاحظات بهداشتی بود.

جنبش المپیک

چندین سازمان در برقراری بازی‌های المپیک نقش دارند. آن‌ها در کنار هم نهضت المپیک را شکل می‌دهند. قوانین و راهکارهایی که این سازمان‌ها بر اساس آن فعالیت می‌کنند در بخش المپیک عنوان شده‌اند.

کمیته بین‌المللی المپیک (IOC) که اکنون ژاک روث ریاست آن را بر عهده دارد، قلب نهضت المپیک را تشکیل می‌دهد. از این کمیته به عنوان دولت المپیک یاد می‌شود، زیرا کار حل و فصل مشکلات، تصمیم‌گیری‌های حیاتی مانند انتخاب میزبان مسابقات و برنامه‌ریزی برای المپیک بر عهده این کمیته است.

سه سازمان در سطحی تخصصی کمیته المپیک را تشکیل می‌دهند:

فدراسیون بین‌المللی ((IFs، هیئت‌های کنترل‌کننده هر ورزش (برای مثال فیفا یا فدراسیون بین‌المللی فوتبال و فدراسیون بین‌المللی والیبال، یا فدراسیون بین‌المللی والیبال).

کمیته ملی المپیک ((NOCs، که نهضت‌های المپیک در هر کشور را هدایت و کنترل می‌کنند (برای مثال کمیته المپیک ایالات متحده، یا کمیته ملی المپیک در ایالات متحده)

کمیته برنامه‌ریزی برای بازی‌های المپیک ((OCOGs، که مسئول کنترل رویدادهای خاص در المپیک است.

در حال حاضر نهضت المپیک ۲۰۲ عضو NOC و ۳۵ عضو IF دارد. OCOG ها قبل از هر المپیک تشکیل می‌شوند و پس از خاتمه آن و کامل شدن گزارش‌ها کتبی منحل می‌گردند. به بیان دیگر نهضت المپیک متشکل از هر شخص و ارگانی است که در المپیک نقش دارند، مثل هیئت‌های داوری ورزش ملی، ورزشکاران، رسانه‌ها و حمایت کنندگان بازی‌های المپیک.

مراسم بازگشایی

جدای از عناصر سنتی، کشور میزبان هم نمایش‌های هنری از رقص و تئاتر مرسوم در آن کشور را اجرا می‌کند.

عناصر سنتی بسیاری در مراسم افتتاحیه بازی‌های المپیک حضور دارند. مراسم معمولاً با برافراشتن پرچم کشور میزبان و اجرای سرود ملی آن کشور آغاز می‌شود. بخش سنتی جشن با رژه ملت‌ها شروع می‌شود که در آن ورزشکاران هر کشور به ترتیب در ورزشگاه رژه می‌روند. ورزشکار برجسته هر کشور پرچم آن کشور را در جلوی گروه ورزشکاران آن کشور حمل می‌کند.

به‌طور سنتی (که از المپیک تابستانی ۱۹۲۸ شروع شد) یونان به دلیل موقعیت تاریخی خود به عنوان مبدأ بازی‌های المپیک، اولین کشور و کشور میزبان، آخرین کشوری هستند که رژه می‌روند. (استثناً در سال ۲۰۰۴ که المپیک در آتن برگزار شد، یونان آخرین کشوری بود که رژه رفت؛ با این حال پرچم یونان جلوتر از بقیه حمل شد) دیگر کشورهای شرکت‌کننده بر اساس حروف الفبای زبان اصلی کشور میزبان و اگر زبان آن کشور به حروف لاتین نباشد، بر اساس حروف الفبای انگلیسی رژه می‌روند. در المپیک تابستانی ۱۹۹۲ در بارسلونا هر دو زبان اسپانیایی و زبان کاتالان زبان رسمی بازی‌ها بودند، اما به دلیل عوامل سیاسی در حاشیه استفاده از زبان کاتالان، کشورها به ترتیب بر اساس حروف الفبای زبان فرانسوی وارد شدند.

پس از رژه کشورها، ابتدا رئیس کمیته المپیک کشور میزبان سخنرانی می‌کند و پس از آن رئیس IOC سخنرانی کرده و در انتهای سخنرانی خود رهبر کشور میزبان را معرفی می‌کند که پس از سخنرانی رئیس IOC رسماً المپیک را افتتاح می‌کند. در برخی موارد اشخاص دیگری به جای رهبر کشور میزبان المپیک را افتتاح می‌کنند. دو مثال از این مطلب به ایالات متحده بر می‌گردد. در سال ۱۹۶۰ معاون رئیس جمهور ریچارد نیکسون به جای دوايت آیزنهاور رئیس جمهور بازی‌های المپیک زمستانی ۱۹۶۰ را در دره اسکو در کالیفرنیا افتتاح کرد بار دیگر در سال ۱۹۸۰ والتر ماندیل، معاون رئیس جمهور به جای رئیس جمهور جیمی

کارتر بازی‌های المپیک زمستانی ۱۹۸۰ را در لیک پلاسید، نیویورک افتتاح کرد. علی‌رغم این افتخار برگزاری بازی‌ها به شهر اعطا می‌شود و نه به کشور.

پس از آن پرچم المپیک را وارد ورزشگاه می‌کنند و در حالیکه سرود المپیک در حال اجرا است، آن را برافراشته می‌کنند. سپس حمل‌کنندگان پرچم هر کشور به دور یکدیگر حلقه زده و جایگاه مانندی را درست می‌کنند که در وسط آن یک ورزشکار (از زمان المپیک تابستانی ۱۹۲۰) و یک داور (از زمان المپیک تابستانی ۱۹۷۲) سوگند المپیک را یاد می‌کنند که بر طبق قوانین بازی کرده و داوری می‌کنند. در آخر مشعل المپیک وارد ورزشگاه می‌شود و پس از آنکه از دست هر ورزشکار عبور کرد به آخرین حمل‌کننده مشعل می‌رسد که معمولاً ورزشکاری مطرح از کشور میزبان است. او آتش را در جایگاه مخصوص خود در ورزشگاه روشن می‌کند. (آتش المپیک از زمان المپیک تابستانی ۱۹۲۸ روشن بوده‌است، اما حمل‌امدادی مشعل از المپیک تابستانی ۱۹۳۶ آغاز شده‌است) از زمان المپیک تابستانی ۱۹۲۰ پس از جنگ جهانی اول، ۶۸ سال است که پس از روشن شدن شعله المپیک کبوترها را به نشانه صلح رها می‌کنند. اما پس از اینکه چند کبوتر در آتش المپیک در زمان افتتاح المپیک تابستانی ۱۹۸۸ سوختند، این کار متوقف شد.

مراسم پایانی

نشانه‌های تاریخی بسیاری نیز در زمان برگزاری مراسم اختتامیه، یعنی پس از اتمام تمامی مسابقات ورزشی، به اجرا گذاشته می‌شود. در ابتدا حمل‌کنندگان پرچم از هر یک از کشورهای شرکت‌کننده در یک ردیف وارد ورزشگاه می‌شوند، اما در پشت آن‌ها تمامی دیگر ورزشکاران بدون هیچ نشانه یا دسته‌بندی خاصی رژه می‌روند. این سنت از بازی‌های تابستانی ۱۹۵۶ و به پیشنهاد دانش‌آموزی از ملبورن اجرا می‌شود. به پیشنهاد او با این کار

ورزشکاران جهان در کنار یکدیگر «یک ملت» خواهند بود. (در ۲۰۰۶ ورزشکاران با هموطنان خود وارد ورزشگاه شدند و در ادامه جشن همه با هم مخلوط شدند)

پرچم سه کشور هر یک در هر بار هم‌زمان با نواخته شدن سرود ملی کشورشان در میله‌های پرچم به اهتزاز درآمده‌است. پرچم یونان (که افتخار خاستگاه مسابقات المپیک را یدک می‌کشد)، پرچم کشور میزبان و سرانجام پرچم کشوری که میزبان مسابقات المپیک تابستانی یا زمستانی در سال آینده خواهد بود. (استثنائاً در سال ۲۰۰۴ که مسابقات المپیک در آتن برگزار شد، تنها یک پرچم؛ یعنی پرچم یونان به اهتزاز درآمد)

طی مراسمی موسوم به «مراسم آنتورپ»، (علت این نام‌گذاری آن است که این سنت در خلال المپیک تابستانی ۱۹۲۰ در شهر آنتورپ برای اولین بار اجرا شد) شهردار شهری که مسابقات را سازماندهی کرده‌است، یک پرچم مخصوص المپیک را حمل می‌کند و آن را به رئیس کمیته ملی المپیک می‌رساند. رئیس کمیته ملی المپیک پس از دریافت پرچم المپیک، آن را به شهردار شهری که میزبان مسابقات المپیک است، می‌دهد. شهردار نیز پس از دریافت پرچم، آن را هشت مرتبه می‌چرخاند. از این پرچم‌ها ۳ عدد بیشتر وجود ندارد و این ۳ پرچم با همه دیگر پرچم‌ها فرق دارند؛ تفاوت این پرچم‌ها با سایر پرچم‌ها در آن است که دور آن پرچم‌های ۳ گانه یک حاشیه ۶ رنگی وجود دارد و نیز آن پرچم‌ها توسط روبان‌های ۶ رنگی به میله پرچم بسته شده‌اند.

رشته‌های ورزشی در المپیک

مسابقات المپیک تابستانی ۲۰۰۴ در ۲۸ رشته ورزشی برگزار شد. اگر هر رشته ورزشی، از قبیل ورزش‌های آبی، به‌طور جداگانه شمرده می‌شد، شمار رشته‌های ورزشی به ۳۷ می‌رسید. ۹ رشته ورزشی در برنامه نخستین المپیک جای داشتند و در تمام دوره‌های بعد نیز برگزار شده‌اند: دو و میدانی، دوچرخه‌سواری، شمشیربازی، ژیمناستیک، وزنه‌برداری،

تیراندازی، شنا و کشتی. اگر مسابقات قایقرانی در سال ۱۸۹۶ به سبب شرایط نامناسب جوی لغو نمی‌شد، این ورزش نیز به فهرست ورزش‌های آن المپیک افزوده می‌شد.

آخرین المپیک زمستانی در ۷ رشته ورزشی برگزار شد و اگر بخواهیم هر رشته ورزشی، از قبیل اسکی و اسکیت را به‌طور جداگانه بشماریم، باید بگوییم با ۱۵ رشته ورزشی برگزار شد. از میان این رشته‌ها، اسکی بیرون از جاده، اسکیت بازی نمایشی، هاکی روی یخ، عملیات مرکب اسکاندیناویایی، پرش با اسکی، و اسکیت سرعت در برنامه همگی المپیک‌های زمستانی قرار داشته‌است. افزون بر آن اسکیت نمایشی و هاکی روی یخ حتی قبل از ظهور مسابقات المپیک زمستانی، بخشی از مسابقات المپیک تابستانی بود و تیم‌ها در این زمینه با یکدیگر به رقابت می‌پرداختند.

در سال‌های اخیر، کمیته ملی المپیک به منظور جلب توجه تماشاگران چندین ورزش دیگر را نیز به برنامه مسابقات افزوده‌است. به عنوان مثال می‌توان به اسنو بورد و والیبال ساحلی اشاره کرد. رشد المپیک همچنین باعث می‌شود که ورزش‌های کم طرفدار مانند پنج‌گانه مدرن یا ورزش‌های پرهزینه (قایقرانی آب‌های آرام) جایگاه خود را در برنامه المپیک از دست بدهند. کمیته ملی المپیک تصمیم گرفته‌است از سال ۲۰۱۲ بیسبال و سافت‌بال را از برنامه مسابقات المپیک خارج کند.

مطابق ماده ۴۸،۱ منشور المپیک، هر دوره مسابقات المپیک تابستانی باید با دست‌کم ۱۵ ورزش برگزار شود. کمیته ملی المپیک پس از نشست صد و چهاردهم (۱۱۴) خود در (مکزیک ۲۰۰۲)، تصمیم گرفت برنامه المپیک تابستانی را به حداکثر ۲۸ ورزش، ۳۰۱ مسابقه و ۱۰۵۰۰ ورزشکار محدود کند. مسابقات المپیک عبارت است از ورزش‌هایی که تحت نظارت فدراسیون‌های بین‌المللی قرار دارد و فهرست آن در ماده ۶۴ منشور المپیک آمده‌است. رای دو سوم اعضای کمیته ملی المپیک لازم است تا بتوان منشور المپیک را

اصلاح کرد و یک فدراسیون رسمی را به جایگاه المپیک ارتقا داد و آن رشته ورزشی را برای گنجاندن در برنامه المپیک واجد شرایط تلقی کرد. ماده ۴۷ منشور المپیک می گوید: تنها ورزش های المپیکی را می توان در برنامه المپیک گنجاند.

کمیته بین المللی المپیک در نخستین جلسه ای که پس از هر المپیاد برگزار می کند به بررسی در مورد برنامه المپیک می پردازد. برای آنکه بتوان نام ورزشی را در برنامه المپیک نوشت، به رای اکثریت اعضا نیاز است. بر اساس قوانین فعلی، هر یک از ورزش های المپیک که برای قرار گرفتن در مسابقات المپیک خاصی انتخاب نشده اند، کماکان ورزش المپیک محسوب می شوند و ممکن است در مسابقات آتی به شرط حصول رای اکثریت در برنامه المپیک جای گیرند. در هفدهمین جلسه کمیته ملی المپیک در سنگاپور، ۲۶ ورزش برای قرار گرفتن در برنامه المپیک ۲۰۱۲ لندن انتخاب شدند.

پایان